БАЦЬКАЎШЧЫНА

ОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAĆKAUŠČYNA" („VATERLAND")

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Die Administration: (13b) München 15, Schwanthalerstr. 48/II, Rückgebäude

Druck: „LOGOS", Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 8, Rosenheimer Str. 46 a

Цана паза Нямеччынай: ЗША — 15 цэнтаў, Канада — 15 ц., Ангельшчына — 1 шылінг, Францыя — 20 фр., Бэльгія — 5 фр., Аўстралія — 1 шылінг, Аргентына — 2 пэзо. У іншых краінах раўнавартасьць 15 ам. цэнтаў. Падпіска на год — з разьліку 52 нумароў, на паўгода — 26 нумароў, на 3 месяцы 13 нумароў паводле вышэйшае цаны. Цана лётніцкай поштай у заакіянскія краіны — 30 ам. цэнтаў. — Падвойныя нумары каштуюць падвойна

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE"

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND"

THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER „THE FATHERLAND"

№ 22 (204) — Нядзеля 6 чэрвеня 1954 г. — ГОД ВЫДАНЬНЯ 8

Пахілы шлях да перамір'я

Нарады Жэнэўскай канфэрэнцыі ў справе Індакітаю ў вапошніх днях паказалі, што перамір'е ў індакітайскай вайне зьяўляецца рэальна магчымае. Сказам больш. Нарады гэтыя ўвайшлі ўжо ў стадыю абгаварваньня канкрэтных умоваў перамір'я, і выглядае, што, калі ня станецца ў міжчасе што-небудзь непрадбачанае, дык перамір'е так ці інакш будзе дасягнутае.

Дзіва ў гэтым няма ніякага, бо бяручы лёгічна і з гледзішча на пэрспэктывы далейшага разьвіцьця падзеяў перамір'е ў індакітайскай вайне зьяўляецца для камуністых больш патрэбнае і больш выгаднае, чымся для Захаду. На «міралюбнай» палітыцы камуністых бясспрэчна заважылі два важныя фактары.

Адным зь іх ёсьць страх перад амэрыканскай збройнай інтэрвэнцыяй у Індакітаі, якой Амэрыка нядвузначна загразіла.

Галі-б не капітулянцкае становішча Вялікабрытаніі, разьвіцьцё падзеяў у Індакітаі было-б зусім іншае, чымся яно ёсьць сяньня. Як ведама, яшчэ напярэдадні Жэнэўскай канфэрэнцыі міністар замежных справаў ЗША Дальлес прылятаў у Лёндан, каб дагаварыцца з брытанскім урадам ультыматыўна папярэдзіць чырвоны Кітай, што заходнія дзяржавы вышлюць свае войскі ў Індакітай у выпадку, калі Кітайцы ня перастануць памагаць камуністычным войскам Ветміну. Калі-ж Францыя зьвярнулася тады з просьбай, каб Амэрыка памагла сваім ваенным лётніцтвам францускім войскам на фронтах Індакітаю, апошняя была гатовая зрабіць гэта пад умовай, што і Вялікабрытанія пойдзе ейным сьледам. Аднак Вялікарбытанія ад гэтых пляпаў катэгарычна адмовілася, заяўляючы, што пакуль ня скончыцца Жэнэўская канфэрэнцыя, аб збройнай помачы Францыі й войскам Ветнаму ня можа быць і мовы. Такое становішча Вялікабрытаніі паглыбіла існуючыя разыходжаньні між ёй і Амэрыкай у пытаньнях далёкаўсходняй палітыкі на вялікую радасьць камуністым. Бо калі-б Вялікабрытанія прылучылася да амэрыканскага пляну, дык магчымымі былі-б два разьвязаньні: або збройная інтэрвэнцыя Захаду пачалася-б, у выніку якой была-б ня толькі абароненая крэпасьць Дыен-Біен-Пгу, але й наагул далейшы наступ камуністых быў-бы паўстрыманы, або камуністыя сур'ёзна спалохаліся-б, — такая эвэнтуальнасьць больш праўдападобная — умяшаньня Амэрыкі й Вялікабрытаніі ў індакітайскую вайну й адразу згадзіліся-б на перамір'е на выгодных для Захаду ўмовах. Таму адмова Вялікабрытаніі ад супольнага дзеяньня была фатальным змарнаваньнем добрай нагоды ня толькі закончыць індакітайскую вайну, але й выйграць яе. Амэрыка адна, пакуль што, на такую інтэрвэнцыю не адважылася і далейшае разьвіцьцё выпадкаў было пакінутае свайму ходу, вынік якога, як ведама, быў трагічны. Дзеля гэтага за далейшы лёс Індакітаю найвялікшую віну паносіць Вялікабрытанія. Гэткую ейную рэакцыю на амэрыканскую прапанову паносіць Вялікабрытанія. Гэткую ейную рэакцыю на амэрыканскую прапанову прыходзіцца ўважаць за найбольш крытычны мамэнт амэрыканска-брытанскага супрацоўніцтва пасьля апошняй сусьветнай вайны і за найвялікшы сукцэс Крэмля ў ягонай палітыцы пасварэньня Захаду і ізаляцыі Амэрыкі. Гэтай сваей адмовай Вялікабрытанія сама сябе здэмаскавала і паказала, што ў найбольш крытычных мамэнтах антыбральшавіцкага змаганьня Амэрыка на яе разьлічваць ня можа.

Ня гледзячы на тое, што ў сувязі з адмовай Вялікабрытаніі Амэрыка сама ад збройнай інтэрвэнцыі пакуль што ўстрымалася, тым ня меней у Амэрыцы плян гэтай інтэрвэнцыі ня перастаў быць актуальны. Над ім праводзіцца ажыўленая дыскусія як у ўрадавых, гэтак і ў вайсковых колах. З другога боку Амэрыка інтэнсыўна фарсуе плян стварэньня далёкаўсходняга абароннага пакту, на ўзор Атлянтычнага пакту ў Эўропе, у якім выдатную ролю мелі-б адыйгрываць антыкамуністычныя дзяржавы паўдзённаўсходняй Азіі. Разам з гэтым Амэрыка запрапанавала пры помачы собскіх інструктароў вышкаліць да канца бягучага году пяць новых ветнамскіх дывізіяў, а да канца 1955 году — дванаццаць дывізіяў. Усе тры індакітайскія дзяржавы — Ветнам, Ляёс і Камбоджа ўжо далі на гэта сваю згоду.

Усё гэта не магло не запалохаць Саветаў, якія, як ведама, моцна баяцца новай сусьветнай вайны, да якой ня чуюцца яшчэ прыгатаванымі. А раз Савецкі Саюз на збройную інтэрвэнцыю Захаду ня мог-бы адказаць собскай інтэрвэнцыяй, дык заходнія дзяржавы ня толькі лёгка справіліся-б зь індакітайскімі камуністымі, але й з самым Кітаем. Дык ясна, што для камуністых лепш часовае перамір'е, чымся паважная рызыка быць пабітымі.

Умовы перамір'я ў Індакітаі, на якія Захад ужо згаджаецца і на якія яшчэ хіба згодзіцца, зьяўляюцца для камуністых нязвычайна выгодныя. І гэта ёсьць другой прычынай, дзеля якой перамір'е можа быць дасягнутае. Дык прыгледзімся да гэтых умоваў.

Брытанскаму міністру замежных справаў Ідэну ўдалося прафарсаваць плян падзелу Ветнаму на часьць камуністычную і часьць некамуністычную, у якія маюць быць перагрупаваныя арміі абодвых ваюючых бакоў на час перамір'я. Францыя, а навет ЗША ў прынцыпе на гэты плян ужо згадзіліся. У Жэнэве 1-га чэрвеня, побач з канфэрэнцыяй міністраў замежных справаў, распачалася мілітарная канфэрэнцыя з удзелам францускага палкоўніка дэ Брэбіссона і ветмінскага палкоўніка Га-Ван-Ляў, якія зьяўляюцца прадстаўнікамі галоўнакамандваньняў ваюючых у Індакітаі арміяў. Заданьнем гэтай канфэрэнцыі ёсьць устанаўленьне ў Індакітаі дэмаркацыйнай лініі і зонаў дзеля перагрупаваньняў войскаў абодвых бакоў, г. зн. зоны камуністычнай і некамуністычнай Ветнаму.

У нарадах аб перамір'і асталіся яшчэ ня ўзгодненымі наступныя важныя пытаньні. Камуністыя дамагаюцца падзелу на часьць камуністычную і некамуністычную ня толькі Ветнаму, але й дзьвюх астальных індакітайскіх дзяржаваў — Ляёсу й Камбоджы. Гэтыя апошнія дзяржавы, а таксама й прадстаўнікі Захаду ў Жэнэве гэты камуністычны праект станоўча адкінулі, паклікаючыся на факт, што дамашняй вайной быў ахоплены толькі Ветнам, а не Камбоджа й Ляёс, на часьць тэрыторыяў якіх камуністычныя войскі Ветміну даканалі актаў звычайнай агрэсіі. Таму Захад дамагаецца, што з гэтых дзьвюх дзяржаваў камуністычныя войскі павінны быць выведзеныя. Другім спрэчным пунктам зьяўляецца справа складу нэўтральнай камісіі, заданьнем якой быў-бы нагляд за выконваньнем пастановаў аб перамір'і. Камуністыя дамагаюцца ,каб гэтая камісія была створаная на ўзор карэйскай «нэўтральнай» камісіі з удзелам прадстаўнікоў камуністычнай Польшчы і Чэхаславаччыны. Захад плян гэты адкідае, цьвердзячы, што прадстаўнікі Польшчы й Чэхаславаччыны ў карэйскай камісіі не паказалі сябе нэўтральнымі, і дамагаюцца, каб індакітайская камісія была складзеная з узапраўды нэўтральных дзяржаваў Азіі.

Трэба спадзявацца, што ў вабодвых спрэчных пунктах кампраміс будзе аднак знойдзены. Калі ходзіць аб пункт апошні, дык францускі міністар замежных справаў Бідо ўжо «прыватна» заявіў, што ён ня супраць увядзеньня ў склад нэўтральнай камісіі аднэй камуністычнай дзяржавы. Калі гэтак лёгка згадзіўся ён на адну камуністычную

(Заканчэньне на 2-ой балоне)

Рэвэляцыйны дакумэнт

«ЗА ДВАЦЦАЦЬ ГОД СУСЬВЕТНАЯ РЭВАЛЮЦЫЯ БУДЗЕ ДАКАНАНЫМ ФАКТАМ» — ЦЬВЕРДЗІЦЬ МАО-ТСЭ-ТУНГ

Старшыня рэспубліканкай фракцыі амэрыканскага сэнату сэнатар Ноўленд прадставіў амэрыканскаму Кангрэсу сэнсацыйны дакумэнт, які зьмяшчае камуністычныя пляны правядзеньня сусьветнай рэвалюцыі да 1973 году. Гэтым дакумэнтам зьяўляецца тайны мэмарыял Мао-Тсэ-Тунга, які быў міністрам замежных справаў камуністычнага Кітаю Чу-Эн-Ляем зложаны Маскве ў 1953 годзе.

Паводля гэтага пляну трэба Францыю змусіць выйсьці зь Індакітаю па магчымасьці спосабам «ратуючага твар перамір'я». Два гады будуць патрэбныя для поўнага «вызваленьня» Індакітаю шляхам прапаганды, супольнага фронту і канчальнага «ўдару сілай». Плян прадбачыць, што пасьля «вызваленьня» Індакітаю камуністыя затрыумфуюць да 1960 году ў Бурме, Сыяме й Інданэзіі.

У далейшым «дэманстрацыі сілы з боку Саветаў і Кітаю» будзе дастаткова, каб прывесьці да капітуляцыі Японіі. Індыя будзе апанаваная мірнымі спосабамі, а «гаспадарскае супрацоўніцтва, саюзы, супольныя фронты і кааліцыі» загарантуюць апанаваньне Філіпінаў і арабскіх краінаў не пазьней, як у 1969 годзе.

Наступнай фазай будзе хваля рэвалюцыяў у Афрыцы, у выніку якой імпэрыялістыя і каляністыя будуць выгнаныя. «Пасьля адарваньня Азіі й Афрыкі ад капіталістычных краінаў Эўропы наступіць у Заходняй Эўропе поўнае гаспадарскае заламаньне. Ейная капітуляцыя будзе няўхільнай». Пасьля гаспадарскага заламаньня Эўропы, Канада й Паўдзённая Амэрыка знойдуцца ў тэй самай безнадзейнай сытуацыі. **«За дваццаць год сусьветная рэвалюцыя станецца дакананым фактам»** — гаворыць мэмарыял.

Мэмарыял прадбачыць стварэньне ў усходняй і паўдзённа-ўсходняй Азіі, пасьля «вызваленьня» гэтай апошняй, **камуністычнай арміі ў сіле 25 мільёнаў чалавек,** якая знаходзілася-б у стане заўсёднай баёвай гатоўнасьці. Гэта змусілаб капіталістычныя краіны да руйнуючых абаронных выдаткаў і «дазволіла-б на дэманстрацыю сілы ў мэтах прывядзеньня да капітуляцыі клік, кіруючых краямі, якія маюць быць вызваленыя».

Адначасна датуль, дакуль камунізм ня мае пэўнасьці перамогі, **трэба высьцерагацца палітыкі, якая вядзе да вайны.** Большая гатоўнасьць капіталістычных краёў абазначае, што камуністыя ня могуць быць пэўныя перамогі ў вайне.

За адно з найважнейшых заданьняў мэмарыял уважае ізаляцыю Задзіночаных Штатаў. «Трэба ўлагодзіць Вялікую Брытанію, пераконваючы яе, што можна палагодзіць усе праблемы між Усходам і Захадам і што камуністычныя й капіталістычныя краіны могуць жыць у міры. Гандлёвыя магчымасьці будуць мець вялікі ўплыў на брытанскі спосаб думаньня». «Калі ўдасца ўнікнуць новай сусьветнай вайны, рэалізацыя нашага пляну зьяўляецца амаль пэўнай» — гэтымі словамі канчаецца мэмарыял Мао-Тсэ-Тунга.

Хаця няведама, якім спосабам мэмарыял Мао-Тсэ-Тунга на тэму 20-цігадовай праграмы сусьветнай рэвалюцыі папаў у амэрыканскія рукі, спэцыялістыя азіяцкіх справаў згодна ўважаюць, што ён зьяўляецца аўтэнтычным дакумэнтам. Гэты дакумэнт меў быць ведамы некаторай колькасьці ўрадавых асобаў ад некалькі тыдняў. У красавіку дэпартамант абароны паінфармаваў аб гэтым дакумэньце на тайным паседжаньні камісіі замежных справаў Палаты Рэпрэзэнтантаў у мамэнт абгаварваньня вайсковага бюджэту. Гаводля чутак, што кружаць у Вашынгтоне, гэты дакумэнт спачатку папаў у рукі разьведкі Чан-Кай-Шэка, які ўжо перад гэтым перадаваў Вашынгтону рад цэнных інфармацыяў з галіны палітыкі кітайскіх камуністых.

Абвешчаньне мэмарыялу Мао-Тсэ-Тунга ўважаецца за адзін з этапаў прыгатаваньня амэрыканскай апініі да інтэрвэнцыі ў паўдзённа-ўсходняй Азіі. На асаблівую заслугоўвае ўвагу ўступная часьць мэмарыяле — што надыйшоў час вымуністычныя натугі павінны канцэнтравацца ў Азіі. Здаецца, — гаворыцца ў мэмарыяле — што надыйшоў час вызнаньня Азіі за нашую непасрэдную мэту. У сяньняшніх абставінах энэргічная акцыя ў Эўропе, як путраная рэвалюцыя, інфільтрацыя, кампанія застрашваньняў, ськіраваная да капітуляцыі эўрапэйскіх краінаў, здаецца, ёсьць немагчымая. Больш энэргічныя крокі ў Эўропе могуць справакаваць вайну. Затое ў Азіі такая тактыка магла-б даць багатыя вынікі. Трэба пакуль што высьцерагацца сусьветнай вайны, бо ня можам быць пэўнымі перамогі, паколькі капіталістычныя краіны маюць большую прамысловую прадукцыю і большыя запасы атамнай зброі, чымся мы. Савецкі Саюз яшчэ не закончыў інсталяваньня сыстэмы супраць атамнай абароны навакол сваіх прамысловых і нафтавых раёнаў. Земляробства і індустрыя кітайская яшчэ не дасьпелі. Гэтак доўга, пакуль не зьяўляемся пэўнымі перамогі, мы павінны весьці палітыку, якая не давядзе да вайны.

Але прыгледзьмася коратка да зьместу мэмарыялу й сьцьвердзім, зь якой зялезнай пасьлядоўнасьцю камуністычная палітыка ажыцьцяўляе ўсе парады Мао-Тсэ-Тунга. Мэмарыял дамагаецца, што

(Заканчэньне на 2-ой балоне)

Ліпень – месяцам беларускай кніжкі

За традыцыяй мінулага году абвяшчаем месяц ліпень 1954 году — месяцам беларускае кніжкі, у якім нашыя супрацоўнікі й прыхільнікі ўва ўсіх краінах расьсяленьня Беларусаў будуць праводзіць на падпісныя лісты, спэцыяльна ім выстаўленыя нашым Выдавецтвам, збор складак на Выдавецкі Фонд Беларускае Кніжкі. Роўна год таму назад, у нумары «Бацькаўшчыны» за 31 траўня 1953 г., мы зьвярнуліся да ўсіх нашых суродзічаў з гарачым заклікам падтрымаць акцыю збору складак на выдаваньне беларускіх кніжак ці то шляхам праводжаньня такога збору ці шляхам даваньня на яго сваіх складак, а нейлепей адным і другім. Мы разумелі й разумеем, што нашае грамадзтва і так абцяжанае рознымі грашовымі складкамі й ахвярамі на розныя можа ня менш важныя й патрэбныя мэты. Але мы разумелі таксама й тое, што справа выданьня беларускага друкаванага слова — найлепшых твораў нашых клясыкаў, як і твораў сучасных паэтаў і пісьменьнікаў, што знаходзяцца на эміграцыі, гэта заданьне адно з найважнейшых, а яго выканаць наш вялікі й пачэсны нацыянальны абавязак. Мы верылі, што нашыя суродзічы дастаткова гэта зразумеюць і на наш заклік належна адгукнуцца.

І мы не памыліліся. Праведзеная намі й нашымі супрацоўнікамі ў мінулым годзе зборка складак на Выдавецкі Фонд Беларускае Кніжкі дала нам магчымасьць значна ўзмоцніць нашую выдавецкую акцыю дагэнуляшнюю і стварыць некаторую фінансавую базу для будучых выдавецкіх пляпаў. З усяго ліку выдадзеных Выдавецтвам «Бацькаўшчыны» беларускіх кніжак мы за атрыманыя складкі із збору складак на Выдавецкі Фонд Беларускай Кніжкі ў ліпені мінулага году змаглі поўнасьцю пакрыць кошты выданьня дзьвюх такіх салідных твораў нашае мастацкае прозы, як «Запіскі Самсона Самасуя» Андрэя Мрыя і «Нядоля Заблоцкіх» Лукаша Калюгі ды стварыць яшчэ сьціплую рэзэрву для далейшай выдавецкай акцыі. У пляне далейшых выданьняў нашага Выдавецтва ўжо запачаткаванае выданьне зборніка-альманаху нашых паэтаў і пісьменьнікаў на эміграцыі, далей твораў Власта (Вацлава Ластоўскага), а яшчэ пазьней — такога манумэнтальнага твору нашае літаратуры, як паэма Якуба Коласа «Сымон Музыка». Перавыданьня гэтага апошняга твору спэцыяльна просяць у сваіх пісьмах многія нашыя чытачы. Ідучы ім на спатканьне, мы хутка й распачынаем перадрук гэтага прыгожага твору на балонах нашае газэты, каб пазьней выдаць яго асобнай кніжкай. Выданьне ўсіх пералічаных тут твораў мы й плянуем за грошы, сабраныя на падпісныя лісты ў ліпені сёлета.

Даводзячы гэта да ведама, мы зьвяртаемся да ўсіх Беларусаў на эміграцыі з асаблівым заклікам прыйсьці на спатканьне гэтай добрай і карыснай справе. Працаўнікі нашага Выдавецтва й Рэдакцыі працуюць зусім задарма, не атрымліваючы ніякай заработнай платы. Яны працуюць для справы, бо справа гэтая вялікая й прыгожая. Дык тыя, хто з тых ці іншых прычынаў ня мае магчымасьці працаваць для нацыянальнай справы, няхай да яе спрычыніцца спосабам найлягчэйшым: няхай дасьць адпаведную, у разьмеры ягоных запраўдных магчымасьцяў, а ня толькі, як адчэпнага, складку на Выдавецкі Фонд Беларускае Кніжкі.

У месяцы ліпені прадстаўнікі Выдавецтва «Бацькаўшчыны» ўва ўсіх краінах расьсяленьня Беларусаў будуць зьбіраць на афіцыяльныя падпісныя лісты (на бляпкетах Рэдакцыі «Бацькаўшчыны», зь пячаткай і за подпісам паўнамоцнага прадстаўніка Выдавецтва) складкі на выдавецтва беларускіх кніжак у Выдавецтве «Бацькаўшчыны». Незалежна ад гэтага паасобныя грамадзяне могуць непасрэдна прысылаць свае складкі ці то на адрас Адміністрацыі «Бацькаўшчыны» ў Мюнхэне ці то на адрас нашых Прадстаўніцтваў у паасобных краінах. Гэтыя адрасы ад часу да часу падаюцца на апошняй балоне нашае газэты. Пры кажнай такой перасылцы грошаў просім выразна зазначаць — **«На Выдавецкі Фонд Беларускай Кніжкі»,** бо грошы, сабраныя на выдавецтва беларускіх кніжак, будуць намі ўносіцца на асобны ўлік (конто) і ня будуць зьмешваныя з выдавецкім фондам самое газэты. Усіх тых нашых суродзічаў, што знаходзяцца ў трохі лепшых матарыяльных абставінах, просім задэкляроўваць большыя складкі, каб беларускую выдавецкую справу ўзапраўды паставіць на вышэйшай узроўні.

Кажны можа быць пэўным, што задэкляраваная ім складка пойдзе на прызначаную мэту, і **кажны зможа атрымаць адпаведную колькасьць выбраных ім самым кніжак у разьмеры ягонае складкі. Таму гэтыя складкі не зьяўляюцца ніякай ахвярай, але звычайнай перадплатай на беларускія кніжкі наперад. Гэта апошняе аднак не датычыцца вялікага тому выбраных твораў Янкі Купалы, які хутка выходзіць з друку, бо гэтая кніжка друкуецца за іншыя грошы, а не за грошы нашага Выдавецтва.**

Не павінна быць аніводнага Беларуса, які ня быў-бы сябрам Выдавецтва «Бацькаўшчыны» й не задэкляраваў адпаведнай да ягонай магчымасьці складкі! Справа партыйнай прыналежнасьці ці палітычнага кірунку не павінна тут быць найменшай перашкодай. Складкі зьбіраюцца не на газэту, якая, рэч ясная, мае свой палітычны кірунак, які ня кажным можа быць апрабаваны, **але выключна на выдаваньне асобнымі кніжкамі твораў беларускае мастацкае літаратуры,** аднолькава патрэбных і карысных для кажнага Беларуса незалежна ад ягонай партыйнай прыналежнасьці ці палітычнага перакананьня.

Расшыраючы гэткім чынам нашую выдавецкую справу, мы хочам верыць, што нашыя інтэнцыі, як і патрэбы шырокіх масаў нашае эміграцыі мець родную кніжку, усе бяз выключэньня нашыя суродзічы належна зразумеюць і прыйдуць нам з падтрыманьнем. Нашым лёзунгам у гэтым важным і адказным пачынаньні ёсьць: **Кажнаму Беларусу родная кніжка!**

Выдавецтва «Бацькаўшчыны»

НІВОДНАЯ НАЦЫЯНАЛЬНАЯ, ТАВАРЫСКАЯ Й СЯМЕЙНАЯ ЎРАЧЫСТАСЬЦЬ НЕ ПАВІННА АДБЫЦЦА БЯЗ ЗБОРУ СЯРОД ПРЫСУТНЫХ АХВЯРАЎ НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ».

Паклеп на савецкіх грамадзян

Вярхоўны Савет СССР сваім загадам яшчэ ў 1947 годзе 26 траўня скасаваў кару сьмерці. Як прычына гэтай нячуванай гуманнасьці, прыводзіліся пажаданьні «прафэсыйных саюзаў, работнікаў і служачых і іншых аўтарытэтных арганізацыяў, адлюстроўвачых пагляды шырокіх грамадзкіх колаў». У той час вакол гэтага загаду была разгорнутая шырокая пропаганда. Яна цягнулася доўгі час і была разьлічана на тое, каб завесьці ў блуд грамадзкую думку вольнага сьвету. Бальшавікі ў той час хацелі з аднаго боку паказаць сваю гуманнасьць і міралюбства, а з другога прадэманстраваць, што быццам і яны лічацца з апініяй савецкага грамадзтва. Усе савецкія газэты зьмясьцілі загад на першай балоне выразнымі вялікімі літарамі. Тагачасны генэральны пракурор СССР Гаршэнін 19 чэрвеня 1947 году навет прачытаў у Маскве публічную лекцыю аб гэтым загадзе. Ён адзначыў, што загад ёсьць «праявай чалавечнасьці, запраўднага гуманізму, які зьяўляецца ўласьцівасьцю сацыялістычнай грамады».

Пракурор Гаршэнін стараўся ў сваёй лекцыі давесьці, што законы й пастановы аб карах сьмерці ў мінулым былі выкліканы неабходнасьцю ўстрыманьня савецкага ладу. Нялюдзкую пастанову ЦВК і СНК СССР з 1932 году «аб ахове сацыялістычнай маемасьці» пракурор Гаршэнін таксама апраўдваў неабходнасьцю. Вынікі гэтай пастановы вельмі добра памятаюць калгасьнікі Беларусі. Па гэтай пастанове тысячы калгасьнікаў і калгасьніц за жменю зярнят, за пару кілёграмаў мерзлай бульбы, за пучок каласкоў з калгаснага поля былі бязьлітасна расстрэліваныя. Дзесяткі тысячаў калгасьнікаў за такія самыя «праступствы» апынуліся на савецкай катарзе ня менш як на дзесяць гадоў. Такія страшэнныя кары былі вынікам гэтай пастановы.

Загад 26 травеня 1947 году аб скасаваньні кары сьмерці трываў толькі два з палавінаю гады. Ужо 12 студзеня 1950 году Вярхоўны Савет СССР выдаў новы загад «аб увядзеньні кары сьмерці». Выданьне гэтага загаду прайшло мала прыкметна. Савецкія газэты не давалі ніякіх камэнтараў да яго. Наадварот, паведамленьне аб увядзеньні кары сьмерці выглядала так, як-бы нічога асаблівага й ня здарылася. Аб гэтым новым загадзе Вярхоўны Савет СССР зноў-жа спасылаўся на тое, быццам увядзеньня кары сьмерці дамагаліся ў «нацыянальных рэспубліках, прафсаюзы, сялянскія арганізацыі, а таксама дзеячы культуры». Выглядала так, што працоўныя масы прасілі савецкую ўладу ўвесьці на сябе кару сьмерці.

Нарэшце ўжо ў гэтым годзе, непасрэдна пасьля першатравенскіх сьвятаў, напярэдадні ўрачыстасьцяў у СССР з нагоды 9 гадавіны перамогі ў другой сусьветнай вайне Вярхоўны Савет выдаў новы загад. У цэнтральнай газэце «Известия» за 7 траўня гэтага году на другой бачыне ў ражку была зьмешчана невялікая зацемка пад назвай «У прэзыдыюме Вярхоўнага Савету СССР». Зацемка сарамліва паведамляла, што Вярхоўны Савет СССР «улічваючы стараньні грамадзян і грамадзкіх арганізацыяў аб увядзеньні пакараньня сьмерці да забойцаў у мэтах пасіленьня аховы жыцьця грамадзян», пашырыў папярэдні загад Прэзыдыюму Вярхоўнага Савету СССР ад 12 студзеня 1950 году.

Што прымусіла вярхоўную ўладу Савецкага Саюзу выдаць аж два загады аб пакараньнях сьмерцю? Якія зьмены адбыліся ў СССР, што патрабавалі такіх суровых мераў, як кара сьмерці? Вайны няма, магутнасьць і сіла СССР па цьверджаньню савецкіх правадыроў узрасла ў шмат разоў. Чаму-ж быў пракурор СССР Гаршэнін, які цяпер займае становішча міністра юстыцыі СССР, не растлумачыць савецкаму народу аб павароце савецкага заканадаўства ад так званага гуманізму да крывавых расправаў?

Мы ня верым, каб савецкія прафэсыйныя арганізацыі, калгасьнікі, ці беларускія навукоўцы па сваёй ініцыятыве й жаданьню дамагаліся перад крамлёўскімі ўладыкамі аб увядзеньні кары сьмерці. Гэта ўжо добра ведамы ўсяму сьвету камуністычны спосаб прыкрыцьця свае цёмнае справы просьбамі й жаданьнямі савецкай грамадзкасьці. Змушалі сходы работнікаў і калгасьнікаў выносіць пастановы аб пакараньні сьмерцю непажаданую Сталіну камуністычную апазыцыю, такім-жа парадкам расстрэльвалі маршалаў, нядаўна расправіліся з Бэрыям, які гнуўся пры Сталіну ад шматкольказсных узнагародаў за адданасьць камуністычнай партыі.

Камуністычная ўлада дзейнічае заўсёды адпаведна да сваіх плянаў і меркаваньняў. Камуністыя ніколі ня лічыліся і ня лічацца з жаданьнямі савецкіх грамадзян. Таму ўсялякія спасылкі Вярхоўнага Савету СССР у сваіх загадах аб крывавых расправах на жаданьне савецкай грамадзкасьці, ёсьць бессаромны паклёп на працоўных Савецкага Саюзу.

В. Б.

Пахілы шлях да пераміў'я

(Заканчэньне зь 1-ай балоны)

дзяржаву, дык чаму тады ня мае згадзіцца й на другую?

Гэткі зарысоўваецца фінал для індакітайскай вайны, якая цягнецца ўжо сем з палавінаю гадоў. Фінал гэты для Заходу вельмі сумны й небясьпечны. Ён зьяўляецца ў шмат разоў горшы, чымся фінал у вайне карэйскай.

У Карэі ўся ігра была разіграная, калі гэтак выразіцца, у нічыю. Абодвы бакі вярнуліся да статусу кво, г. зн. да стану, які існаваў да ўзьнікненьня вайны. Як Карэя была падзеленая на камуністычную і некамуністычную да выбуху вайны, гэткай падзеленай яна асталася й пасьля спыненьня ваенных дзеяньняў.

Але ў карэйскіх абставінах паварот да статусу кво быў фактычна сукцэсам Заходу і стратай для камуністых, паколькі апошнія выступалі ў ролі агрэсара і ставілі сваей мэтай апанаваньне цэлай Карэі. Ня гледзячы на вялізарныя страты, ім гэтага даканаць не ўдалося. Яны былі бітыя й атрымалі добрую лекцыю, што іхная агрэсія заўсёды будзе адбітая. Застасаваньне першы раз у гісторыі прынцыпу, што ваеннапалонныя атрымліваюць права свабоднага выбару, на якім баку яны хочаць астацца пасьля сканчэньня вайны, значна павялічыла маральны выйгрыш Захаду ў карэйскай вайне.

Зусім інакш прадстаўляецца справа ў Індакітаі. Гэтая краіна перад выбухам вайны ня была падзеленая, яна ўся зьяўлялася некамуністычнай краінай, а толькі сталася ахвярай звонку інсьпіраваных камуністычных паўстанцаў, якія, дзякуючы выдатнай помачы чырвонага Кітаю пасьля заканчэньня вайны ў Карэі, дасягнулі апошнім часам перамогу. Таму эвэнтуальнае пераміў'е ў Індакітаі пры падзеле гэтай краіны на часьць камуністычную і часьць некамуністычную будзе зьяўляцца чыстым выйгрышам камуністых, якія не занядбаюць, каб гэты выйгрыш дорага апрацэнтаваць. Тут ня можа быць мовы аб нейкай лекцыі для камуністых або аб недасягненьні іхных мэтаў, бо сваю мэту яны ўжо асягнулі калі не на 100%, дык у найгоршым выпадку на 50%. Плянаванае пераміў'е ў Індакітаі будзе ганебным банкроцтвам абароннай палітыкі Захаду, банкроцтвам грозным і небясьпечным сваімі вынікамі для будучыні. Калі вялікая часьць апініі вольнага сьвету рабіла войстрыя закіды заходнім дзяржавам, што яны не хацелі выкарыстаць сваей перавагі ў Карэі й згадзіліся на пераміў'е паводля прынцыпу статусу кво, дык што можа сказаць гэтая апінія аб плянах пераміў'я ў Індакітаі? Згода на гэткае пераміў'е магла-б быць вытлумачаная й усправядліўленая адно такой эвэнтуальнасьцю, што Захад, заключаючы гэтае пераміў'е, патрабуе перадышкі, каб змабілізаваць свае сілы дзеля канчальнага наступу на сусьветны камунізм. Але такая эвэнтуальнасьць тут адпадае, бо Захад абсалютна ня мае намеру распачаць прэвэнцыйнай вайны супраць камуністых, вайны, якая магла-б быць адзіным спосабам зьнішчэньня камунізму й забясьпечаньня трывалага міру ў цэлым сьвеце.

Гэтак пасьля падзелу Нямеччыны, Аўстрыі і Карэі на часьць камуністычную і часьць свабодную наступае такі-ж самы падзел і Індакітаю. Яшчэ адна зялезная заслона, як пануры сымбаль капітулянцкай палітыкі Захаду. Роля брытанскага міністра Ідэна, найбольшага энтузіястага капітулянцкай палітыкі перад камуністымі, вельмі і вельмі незавідная. Калі Чэмбэрлен, вяртаючыся зь Мюнхэнскай канфэрэнцыі зь Гітлерам, яшчэ на лёнданскім лётнішчы, махаючы ласкутом паперы, на якім быў паложаны подпіс Гітлера, асьветчыў з захапленьнем прадстаўніком прэсы, што прывёз мір што найменей для аднаго пакаленьня, дык ягоную наіўнасьць можна было вытлумачыць тым, што ня быў яшчэ навучаны дасьветчаньнем, што ёсьць дзяржаўныя мужы, для якіх паложаны імі подпіс ня мае найменшага значэньня. Але Ідэну, які меў мноства магчымасьцяў, каб пазнаць і зразумець агрэсыўныя пляны камуністых, ніяк нельга выбачыць ганебнай капітуляцыі перад камуністымі ў Індакітаі. Ня выбачыць яму гэтага й гісторыя.

Язэп Карансўскі

З хворай галавы на здаровую

У нумары 90-ым газэты «Советская Белоруссия» з 16-га красавіка сёлета быў надрукаваны артыкул кандыдата філязофскіх навук А. Краснова пад загалоўкам: «Аб перамаганьні рэлігійных забабонаў». У гэтым артыкуле няма філязофіі, але ёсьць звычайныя паклёпы на рэлігію. Красноў піша:

«Рэлігія-ж культывуе й замацоўвае перажыткі прыватна-ўласьніцкай псыхалёгіі і маралі, падхалімства, сваекарысьлівасьць, бюракратызм, буржуазныя забабоны ў галіне нацыянальных узаемаадносінаў. У працілегласьці камуністычнай маралі рэлігія адабрае зьвярыныя прынцыпы воўчай, эксплёататарскай маралі...»

Рэлігія ніколі ня прыцягвала ўвагі чалавека да прыватнай уласнасьці, але заўсёды падкрэсьлівала першараднасьць рэчаў духовага парадку. Усе-ж іншыя, пададзеныя Красновам зьявы, цалкам адносяцца да камуністычнага ладу. Узяць, для прыкладу, справу эксплёатацыі чалавека. Падсавецкі работнік, служачы ці калгасьнік атрымоўвае за сваю працу менш, чымся адпаведнай катэгорыі працаўнік у іншых краінах. Свой заработак чалавек у Савецкім Саюзе выкарыстоўвае менш эфэктоўна, бо ён купляе ня тое, што ён хоча, а толькі тое з убогага «шырпатрэбу», што выпрадукоўваюць для яго дзяржаўныя хвабрыкі.

Пры камуністычнай сыстэме дзяржаўнага капіталізму ў Савекім Саюзе чалавека эксплёатуюць больш, чымся ў іншых краінах. У галіне-ж «нацыянальных узаемаадносінаў», камуністыя перабілі сотні тысяч лепшых прадстаўнікоў беларускай інтэлігенцыі, работнікаў, сялян. Гэта яны зрабілі пэўна-ж паводля «камуністычнай маралі»... Дык Красноў тут робіць паводля народнай прыказкі — ськідае з хворай галавы нд здаровую. І яму можна-б параіць, узяўшы другую народную прыказку: — чыя-бы карова мычала, а ваша лепш-бы маўчала.

Але чаму камуністыя вядуць такую ўзмоцненую прапаганду і такое зацятае змаганьне супраць рэлігіі? Чалавек у Савецкім Саюзе знаходзіцца ў поўнай эканамічнай залежнасьці ад камуністычнай дзяржавы. Ён ня можа мець такой прыватнай уласнасьці, якая давала-бы яму хоць малы прыбытак, хоць мізэрныя сродкі да жыцьця. Навет саматужнікі і людзі вольных прафэсіяў, як дактары ці адвакаты, ня могуць сабе зарабляць на жыцьцё самастойна, яны пераварыліся ў работнікаў дзяржаўных хвабрык, ці служачых савецкіх установаў. Камуністыя імкнуцца паставіць падсавецкага чалавека ў поўную залежнасьць ад камуністычнай дзяржавы і ў духовай галіне. Ад чалавека ў Савецкім Саюзе вымагаецца, каб ён пакорна падпарадкаваўся сваім правадыром ці начальнікам і выконваў іх загады, ня думаючы пра тое, што гэтыя загады могуць быць антымаральнага ці крымінальнага характару. Камуністыя дамагаюцца, каб чалавек ня меў ніякіх іншых аўтарытэтаў, як вера ў Бога ці прызнаньне агульналюдзкіх прынцыпаў маралі, што ўплываюць на паводзіны чалавека. Яны хочуць, каб падсавецкі чалавек быў бязвольным, бяздумным выканаўцам іх волі. Таму камуністыя лічуць, што вера ў Бога ды ідэялы рэлігіі

(Заканчэньне на 3-яй балоне)

Рэвалюцыйны дакумэнт

(Заканчэньне з 1-ай балоны)

Францыю тэрба выціснуць зь Індакітаю пры помачы «ратуючага твар пераміў'я». Дык гэта-ж усё дзеіцца сьньня якраз на нашых вачах і ў Жэнэве і ў Індакітаі. Індыя паступова апаноўваецца мірнымі спосабамі, як радзіць мэмарыял. Камуністыя, згодна гэтага мэмарыялу, ужо шырака распачалі сваю дэструкцыйную работу ў Афрыцы з мэтаю выціснуць адтуль заходнія каляніяльныя дзяржавы, і ня менш падрыўную работу вядуць у лацінскай Амэрыцы, выбраўшы Гуатэмалю за сваю выпадовую базу. Найважнейшая мэта бальшавіцкай палітыкі — ізаляцыя Задзіночаных Штатаў ад іхных саюзнікаў праводзіцца зь ня менш зялезнай пасьлядоўнасьцю і зь ня меншым пасьпехам, як і ня меншы прыносяць пасьпех гандлёвыя залёты да Вялікабрытаніі. Адным словам сусьветны камунізм знаходзіцца ў поўным наступе якраз на тых фронтах і на тыя пазыцыі, якія паказаныя ў мэмарыяле Мао-Тсэ-Тунга.

Для нас мэмарыял Мао-Тсэ-Тунга не зьяўляецца ніякай сэнсацыяй, бо мы ня мелі й ня маем найменшых сумліваў, што акцыя сусьветнага камунізму дзеля апанаваньня цэлага сьвету ўвайшла ўжо ў фазу канкрэтнае й прысьпешанае рэалізацыі. Затое павінен ён стацца прыкрай неспадзеўкай для ўсіх тых каротказоркіх палітыкаў і дзяржаўных мужоў Захаду, якія і да сяньня песьцяць сябе зманлівай надзеяй, што Мао-Тсэ-Тунга, падобна як у свой час югаслаўскага Ціту, удасца выламаць з пад падпарадкаваньня Маскве.

Якуб Колас

Сымон Музыка

ПАЭМА

Ад роднае зямлі, ад гоману бароў,
Ад казак вечароў,
Ад песень дудароў,
Ад сьветлых воблікаў закінутых дзяцей,
Ад шолаху начэй,
Ад тысячы ніцей,
Зь якіх аснована і выткана жыцьцё
І злучана быцьцё і нябыцьцё, —
Зьбіраўся скарб, струменіўся нясьпынна,
Вясёлкавым ірдзеньнем мне сьпяваў,
І выхаду шукаў
Адбітак родных зьяў
У словах-вобразах, у песьнях вольна-
плынных.
І гэты скарб, пазычаны, адбіты,
У сэрцы пераджыты
І росамі абмыты
Дзяньніц маіх, дзяньніц маіх мінулых,
Для вас душою чулых,
Як доўг, як дар,
Дае пясьняр.

ЧАСЬЦЬ ПЕРШАЯ

I

На галіне
Пры даліне
Ліст на дрэве марна гіне:
Ліст зялёны, ды ўмірае
Ліпа, матухна старая,
Ой, сыночка свайго сьціне.
Ён пахілы,
Ён нямілы,
У сям'і ня мае сілы:
Тым нялюбы, што адметны,
І браты зь ім няпрыветны —
Мусіць лёс такі пастылы.

Пад каронай —
Парасонам
Ліпы пышнай і зялёнай
Адзінокі колас жыта
Рос замкнёна і забыта,
Адарваны ад загона.
— Мілы браце!
Ў чужой хаце
Не нажыць табе багацьця —
Ліст сіротцы спагадае: —
І вясенька маладая
Для цябе — у вечнай страце.
— Так, мне трудна —
Тут нялюдна,
Я тут згіну неабудна,
Ды твой, лісьцік, лёс больш цяжкі:
Ты ў сваёй сям'і бяз ласкі,
Бы ня родны, а прыблудны.

— Ото-ж хлопец урадзіўся!
І ў каго-ж удаўся ён?
Ну, куды ты ўтарапіўся?..
Лепш-бы ты ня жыў, Сымон...
Уй, няўклюда, мухамора..!
Грэх адзін зь ім, адно гора.

Не адзін раз чуў папрокі
Ад бацькоў сваіх хлапчук.
А за што, за што нарокі?
З-за чаго той злосны гук?
І за вошта б'юць малога
І чапляюцца чаго?
Ну, скажэце, што благога
У тых забаўках яго?
Хіба грэх складаць казанкі
Або песенькі? Чаму?

Але-ж гэтыя сьпяванкі
Так і чуюцца яму:

«Я насыплю горку
Жоўтага пясочку;
Правяду разорку
Беленькім кіёчкам.
Шу-шу-шу! — пясочак
Шурхнуў залаценькі.
Пясок — мой дружочак,
Дробненькі-драбненькі.
На пясочку зайкі
Кідаюць сьлядочкі.
Ой, якія байкі
Баюць мне пясочкі!

Хіба-ж грэх казаць пра гэта?
Чаго-ж сварацца бацькі?
Песьняй сэрцайка сагрэта,
Казкай ясьняцца дзянькі.

«Мусіць я, дапраўды, ліха»,
Сам сабе казаў Сымон
І чагось сьмяяўся ціха
Ды сьпяваў, званіў, як звон,
Той стары, што із званіцы
Адбіваў таемны зык
Ды каціўся за крыніцы
І дзесь там жалобна нік.
А ён слухае — ні слоўка,
Бы застыне, бы засьне,
І сама сабой галоўка
Заварушыцца, кіўне
У тахт нейкім дзіўным сьпевам,
Што зьвіняць вакол яго,
І ласкаючым павевам
Песьціць, гойдае ўсяго;
Аж захопіць дух блазноце
Нейкі радасны парыў,
І ў самоце-адзіноце
Песьні-байкі ён тварыў.
У яго быў сьвет цікавы,
Свае вобразы, жыцьцё,
І ў душы яго ўсе зьявы
Свае мелі адбіцьцё.
Ён і рэха сваё кліча
І размову вядзе зь ім...
Меў яшчэ ён такі звычай —
Гаманіць з сабой самым.
На сьмех хлопца падымаюць:
— Вось дурубала, даўбня! —
І ў патыліцу штаўхаюць,
Бы ня хлопец, а шчаня.
А ён нават не заплача,
Толькі голаву прыгне,
Як яго рука лядача
Неспадзеўна штурхане.
Адбяжыць, бядак, у страсе,
Разважаць пачне тады:
Можа ён у гэтым часе
Натварыў якой бяды?
Мо' зьняважыў ён старога?
Мо' на ўсіх пашоў адзін?
І ня ведае нічога, —
Ні праступку, ні прычын.

Так, і праўда: непадобны
Быў Сымонка да другіх:
Гэта быў хлапчук асобны.
У яго вачох жывых
Думка нейкая бліскала,
Утаропіцца, глядзіць,
І на губках сьмех, бывала,
Заблукае, задрыжыць;
Пазірае і ўнікае —
Так аддасца марам ён,
Ды зьнячэўку запытае:
— Чаго, мама стогне звон?
О, звон гэта быў цікавы,
Нязвычайны звон, стары.
Пра якія-ж гэта справы
Ён там бомкае ўгары?
Чаго так у засмучэньні
Будзіць там тыя лясы?
І Сымонка ў захапленьні
Ловіць звону галасы,
Бо як толькі звон зазвоніць
Як завойкае ўвышы, —

У Інстытуце для Дасьледваньня Гісторыі й Культуры СССР

АД РЭДАКЦЫІ: Нашая Рэдакцыя ўсьцяж атрымлівае пісьмы ад сваіх чытачоў з просьбамі паінфармаваць іх, што зь сябе далей прадстаўляе існуючы ў Мюнхэне й фінансаваны Амэрыканскім Камітэтам Вызваленьня ад Бальшавізму Інстытут для Дасьледваньня Гісторыі й Культуры СССР. Каб заспакоіць іхную, зусім зразумелую, цікавасьць ды каб разьвеіць усякія непаразуменьні і недакладнасьці аб нашых дачыненьнях з гэтым Інстытутам, мы з журналістычнага абавязку й падаём ніжэй даступныя нам інфармацыі ў гэтай справе.

*

Ужо чатыры гады існуе ў Мюнхэне Інстытут для Дасьледваньня Гісторыі й Культуры СССР, які, згодна свайго статуту, зьяўляецца свабоднай карпарацыяй вучоных, уцёкшых з СССР, якія ставяць сабе за заданьне вывучэньне тэорыі й практыкі Савецкага Саюзу і перадачу сваіх дасьледваньняў вольнаму дэмакратычнаму сьвету. Інстытут зьяўляецца зарэгістраваны нямецкімі ўладамі й праводзіць сваю дзейнасьць пры матарыяльным падтрыманьні Амэрыканскага Камітэту Вызваленьня ад Бальшавізму. Пры Інстытуце існуе вялікая бібліятэка розных савецкіх публікацыяў і публікацыяў заходніх аб Савецкім Саюзе, якая ўважаецца найбагатшым на Захадзе кнігазборам ад Савецкім Саюзе. Свае і сваіх супрацоўнікаў навуковыя працы Інстытут публікуе ў сваім «Весьніку» і іншых выданьнях.

Апрача гэтага навуковая дзейнасьць Інстытуту дэманструецца на скліканых ад часу да часу навуковых канфэрэнцыях. Дагэтуль адбыліся чатыры такія канфэрэнцыі: першая канфэрэнцыя была скліканая ў Мюнхэне ў студзені 1951 году, другая ў Нью Ёрку — у сакавіку 1953 г., трэйцяя ў Мюнхэне — 15-17 жнівеня 1953 г. і чацьвертая ўзноў у Нью Ёрку — 3-4 красавіка 1954 году.

Хаця Інстытут, як паказвае ягоная назва, зьяўляецца прысьвечаны дасьледваньням гісторыі й культуры СССР і, як такі, а не які-небудзь іншы, карыстаўся й карыстаецца шырокім фінансаваньнем Амэрыканскага Камітэту, то фактычна ён займаўся да нядаўнага часу выключна дасьледваньнем або чыста расейскіх праблемаў, або праблемаў савецкіх у расейскім аспэкце. Такое кардынальнае й заўсёды актуальнае пытаньне, як нацыянальная праблема нерасейскіх народаў СССР і ў сувязі зь ёй нацыянальная палітыка Крэмля ў дачыненьні да нерасейскіх народаў ня былі дагэтуль прадметам дасьледваньняў Інстытуту. На такі дзіўна ненармальны стан зьвярнула ўвагу навет нямецкая прэса, а галоўны рэдактар шыракаведамай нямецкай газэты «Фэльксботэ» Франц Гакш у нядаўна апублікаваным адкрытым пісьме да дырэктара Інстытуту цьвердзіў наступнае: «Нашыя супрацоўнікі хацелі-б на падставе публікацыяў Вашага Інстытуту вывучыць нацыянальнае пытаньне ў Савецкім Саюзе, аднак усе іхныя спробы знайсьці адпаведныя артыкулы ў выдаваным Вамі «Весьніку» не ўкаранаваліся пасьпехам».

На такую аднабокую дзейнасьць Інстытуту пачаў адразу рэагаваць і Парыскі Блёк палітычных цэнтраў нерасейскіх народаў СССР і інтэрвеньяваць у вадпаведных амэрыканскіх дзейнікаў з мэтаю такой рэарганізацыі структуры й дзейнасьці Інстытуту, каб ён адказваў выражаным ужо ў ягонай назьве заданьням. Пасьля даўжэйшых гутарак у сакавіку сёлета было навязанае супрацоўніцтва навукоўцаў нерасейскіх народаў зь Інстытутам з тым, што на наступнай асамблеі сяброў Інстытуту, якая адбудзецца ў канцы гэтага месяца непасрэдна пасьля чарговай навуковай канфэрэнцыі, будзе праведзеная адпаведная рэарганізацыя Інстытуту.

Першым і да часу асамблеі часовым крокам у кірунку стварэньня магчымасьцяў супрацоўніцтва навукоўцаў эміграцыяў нерасейскіх народаў зь Інстытутам было пакліканьне ў сакавіку сёлета Навуковай Рады Інстытуту ў складзе сямёх асоб: 2 Расейцаў, 2 Украінцаў, 1 Беларуса, 1 Каўкасца і 1 Туркестанца. Ад Беларусаў у склад Навуковай Рады ўвайшоў др. Ст. Станкевіч. Функцыі Рады дагэтуль абмяжоўваліся да прызнаваньня стыпэндыяў навуковым працаўнікам розных нацыянальнасьцяў Савецкага Саюзу на канкрэтныя дасьледвальныя працы з савецкай праблематыкі і да апрацаваньня праграмы навуковай канфэрэнцыі Інстытуту, якая ў канцы гэтага месяца адбудзецца ў Мюнхэне.

Канфэрэнцыя на тэму «Аб сучасным палажэньні й пэрспэктывах у разьвіцьці палітычнага, эканамічнага й нацыянальнага пытаньняў у СССР» разьлічаная на тры дні. Палавіна часу канфэрэнцыі будзе прысьвечаная насьвятленьню нацыянальнай палітыкі Крэмля ў дачыненьні да нерасейскіх народаў як у вагульным маштабе, гэтак і ў разрэзе паасобных саюзных рэспублікаў Савецкага Саюзу. Між іншымі, на канфэрэнцыі будзе прачытаны й даклад на тэму «Нацыянальная Палітыка Крэмля ў Беларусі».

Гэтак завязалася напасьледак супрацоўніцтва прадстаўнікоў навукі эміграцыяў нерасейскіх народаў зь Інстытутам. Ці гэтае супрацоўніцтва замацуецца і будзе пасьпяхова прадаўжацца ўвесь час, будзе залежыць ад успомненай асамблеі, дакладней ад таго, ці Інстытут гэты фактычна станецца інстытутам усіх народаў СССР. Сяньняшнія-ж намаганьні амэрыканскага кіраўніцтва Інстытуту дасягнуць гэтага супрацоўніцтва астаецца толькі прывітаць.

(-іч)

ВЫПІСВАЙЦЕ, ЧЫТАЙЦЕ Й ПАШЫРАЙЦЕ БЕЛАРУСКІЯ КНІЖКІ — — ВЫДАВЕЦТВА «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ»!

За нацыянальнае вызваленьне й сацыяльную справядлівасьць

ДРУГІ МІЖНАРОДНЫ КАНГРЭС РАБОТНІКАЎ З-ЗА ЗЯЛЕЗНАЕ ЗАСЛОНЫ

Штрасбург — сталіца руху Задзіночанае Эўропы ўжо бачыў нямала розных міжнародных сходаў, зьездаў, канфэрэнцыяў і пад., але ў іх да гэтага часу старанна абміналі Беларусаў і Украінцаў. Каб паказаць усяму вольнаму сьвету, што такое штучнае абмінаньне народаў, якія жывуць у цэнтры Эўропы, ёсьць сьведамым самаабманам, работнікі з-за зялезнае заслоны, разам трынаццаць народаў, задзіночаныя ў Міжнародную Фэдэрацыю Хрысьціянскіх Работнікаў Уцекачоў і Эмігрантаў (паводля ініцыялаў францускага назову — ФІТКРЭ) зарганізавалі ў Штрасбургу свой другі з чаргі Кангрэс у днях між 30 красавіком і 2 траўнем з удзелам найвыдатнейшых дзеячоў хрысьціянскага сындыкальнага руху заходня-эўрапэйскіх краінаў.

Першы дзень Кангрэсу быў прысьвечаны працам у розных камісіях для падрыхтоўкі адпаведных рэзалюцыяў.

Другі дзень — 1-га траўня — распачаўся ўрачыстаю Службаю Божаю, якую адправіў а. Ван-дэ-Мале, генэральны вікары для Украінцаў каталікоў у Францыі ў саслужэньні іншых двух украінскіх сьвятароў у царкве сан Пьер-ле-Вье. Прыгожа сьпяваў украінскі хор «Сурма». Царква была поўная. Казаньне аб значэньні працы сказаў канонік Назэль, польскі душпастыр у Рубэ. Пасьля Службы Божае адбылося ўрачыстае адкрыцьцё Кангрэсу. Дэлегаты і шматлікія госьці па берагі запоўнілі прасторную залю. На абліччах усіх можна было выразна бачыць вялікае зацікаўленьне. Фотоапараты рэпартэраў і блёкноты карэспандэнтаў сьветчылі, што аб Кангрэсе прэса адазьвецца гулкім рэхам. Настрой у дэлегатаў бадзёры, бо яны не адны. Між госьцямі яны бачаць: Гастона Тэсье, старшыню Міжнароднае Канфэдэрацыі Хрысьціянскіх Сындыкатаў (МКХС) — ён-жа згадзіўся старшынстваваць на Кангрэсе, Огюстра Ваністандэль — генэральнага сакратара МКХС; Жана Альдэрса — генэральнага сакратара Канфэдэрацыі Каталіцкіх Сындыкатаў Галяндыі; Браўна — генэральнага сакратара сындыкату Альзацыі; Жана Дурана — прадстаўніка бэльгійскае Канфэдэрацыі Хрысьціянскіх Сындыкатаў; С. Ж. Кэнакіса — радніка генэральнага сакратарыяту Эўрапэйскае Рады; Ганса Гэльлера — прадстаўніка хрысьціянскага сындыкату Сааршчыны і шмат іншых.

Ад шматлікіх арганізацыяў і інстытуцыяў прэзыдыюм Кангрэсу атрымаў прывітальныя лісты і тэлеграмы. Сакратар Кангрэсу абмяжоўваецца прачытаньнем толькі важнейшых зь некалькіх дзесяткаў.

Праграма Кангрэсу была вялікая. Даклады на сындыкальныя і эканамічныя тэмы сьветчылі, што ў кіраўніцтве хрысьціянскіх сындыкатаў работнікі маюць надзейных людзей. Не пералічаючы ўсіх дакладаў, варта ўспомніць, што даклад О. Ваністэндэля аб хрысьціянскай справядлівасьці часта перарываўся бурнымі воплескамі.

Папалудні ўдзельнікі Кангрэсу аглядалі фальклёрныя паказы на стадыёне Жанны Д'Арк украінскае і эльзацкае групаў. Гэта было вымоўным паказам жыцьцёвых і творчых сілаў народу для тых, хто сьведама закрывае вочы на сапраўднае абліччa Эўропы.

Трэці дзень Кангрэсу быў прысьвечаны паважнай арганізацыйнай працы. Быў прадыскутаваны і прыняты праект статуту, прынятыя рэзалюцыі розных камісіяў і ўканцы выбрана новае бюро ў такім складзе: старшыня — Леонард Рудоўскі (Паляк), генэральны сакратар — Іван Паповіч (Украінец), першы заступнік старшыні — Язэп Шэн (Мадзяр), 2-гі заст. — Ян Фабіянэк (Славак), скарбнік — Іван Богоев (Баўгарын), сябры ўправы — Валентын Міцкевіч (Беларус), Уладзімер Нестарчук (Украінец), Юры Волозінскі (Латыш), заступнікі сяброў — Бугтэрыц (Летувіс), Давор Манзэ (Харват).

Падчас Кангрэсу кажная дэлегацыя мела магчымасьць перадаць праз радыё «Вольная Эўропа» і «Голас Амэрыкі» трохмінутовы зварот да сваіх суродзічаў на бацькаўшчыне ў роднай мове. Ад імя беларускае дэлегацыі прамаўляў а. Л. Гарошка.

Аб Кангрэсе ў Штрасбургу зьявілася нямала вестак у прэсе. Да гэтага асабліва прычынілася прэсавая канфэрэнцыя, якая адбылася 3-га траўня з удзелам францускіх, амэрыканскіх, бэльгійскіх, саарскіх карэспандэнтаў розных інфармацыйных агенцыяў і карэспандэнтаў ад нацыяў, удзельнікаў Кангрэсу.

Сваю працу Кангрэс пачаў і закончыў малітваю «Ойча наш», якую кажны адмаўляў у роднай мове. Акрамя чыста фаховае сындыкальнае працы ўдзельнікі Кангрэсу зрабілі шмат і свае нацыянальнае справы, бо-ж і адбываўся Кангрэс па клічам: «За нацыянальнае вызваленьне і сацыяльную справядлівасьць!» Трэба спадзявацца, што голас работнікаў не астанецца бяз рэха.

Удзельнік

З хворай галавы на здаровую

(Заканчэньне з 2-ой балоны)

зьяўляюцца тымі аўтарытэтамі, якія перашкаджаюць ім падняволіць чалавека духова. Падняволіўшы чалавека эканамічна, камуністыя ня могуць яго падняволіць духова, калі чалавек яшчэ ня зрокся веры ў Бога і не адкінуў рэлігійных і агульна-маральных прынцыпаў. У гэтым сэнсе рэлігія стаіць камуністым на перашкодзе.

Красноў далей у сваім артыкуле кажа: «Рэлігійныя перажыткі ў сьведамасьці савецкіх людзей перашкаджаюць росту іх актыўнасьці, разгортваньня іх сілаў і здольнасьцяў у камуністычным будаўніцтве і, значыцца, тармозяць разьвіцьцё савецкага грамадзтва ў кірунку камунізму».

Ад падсавецкага чалавека вымагаюць, каб ён рабіў хвальшывыя сьветчаньні супраць аособ, якія трапілі ў няласку камуністых. Ад яго вымагаюць, каб ён рабіў даносы на сваіх прыяцеляў, знаёмых, сваякоў. Яго пакараюць як супольніка ў злачынстве, калі ён ня зробіць даносу. Ад дзяцей навет вымагаюць, каб яны рабілі даносы на сваіх бацькоў. Усім ведама справа Паўліка Марозава.

А што казаць аб фанатычных камуністых ды агентах НКВД — МВД? МВД, напрыклад, пасылае агентаў заграніцу, каб там даканаць забойства пэўных асоб. Гэта ўжо звычайнае забойства. Або калі сьледчы МВД пыткамі змушае чалавека прызнацца да злачынства, якога гэты чалавек ніколі не даканаў. А «тройка» МВД асуджае чалавека на сьмерць на падставе вось такіх хвальшывых доказаў. Гэта ўжо легілізаванае забойства. Рэлігія напэўна не адабрае «разьвіцьця» вось гэткай чыннасьці, і людзі, якія вераць у Бога ды застасоўваюцца да вымогаў рэлігійнай маралі, за гэткую чыннасьць не бяруцца.

Красноў займаецца, як бачым, антырэлігійнай прапагандай. Але яму самому, як і ўсім жыхаром Савецкай Беларусі ведама, што камуністыя не абмяжоўваюцца прапагандай у вадносінах да рэлігіі. У камуністычным Кітаі, у Паўночнай Карэі, у краінах эўрапэйскіх савецкіх сатэлітаў як і ў самым Савецкім Саюзе адбываецца змаганьне супраць рэлігіі сяродкамі МВД. Па сваей жорсткасьці гэтае змаганьне прыпамінае перасьледваньне першых хрысьціянаў рымскага імпэратара Нэрона. Розьніца толькі ў тым, што тады палілі на вогнішчах адкрыта, а цяпер сьвятароў, манахаў, манашак ды актыўных вернікаў ліквідуюць паціху ў падвалах МВД ці забіваюць галоднай сьмерцю ў камуністычных вастрогах ці канцэнтрацыйных лягерах.

Выканаўцы зьверскіх актаў і зьдзекаў над людзьмі вэрбуюцца зь ліку тых, што адкінулі ўплывы рэлігіі і агульналюдзкай маралі. Антырэлігійная прапаганда, якую праводзіць Красноў ды іншыя, ёсьць паміма іх волі, толькі першы крок у кірунку падрыхтоўкі такіх выканаўцаў.

Я. Ліманоўскі

Адгукнуцца, загамоняць
Струны ўсе яго душы.
Сэрца ў хлопчыка заб'ецца,
Сам увесь ён задрыжыць,
І сама душа, здаецца,
Усьлед звону паляціць, —
Так узрушыцца хлапчынка,
І тады нібы праз сон
Штось мільгнецца на хвілінку,
Але што — ня ўцяміць ён
І ня можа даць назовы,
Што чуваць у тых званох,
Бо ўлавіць там сэнсу мовы,
Адгадаць яе ня мог,
Але чуў ён, чуў душою
Сэрцам чуткім і жывым
У тым звоне штось такое,
Што жыло і ў ім самым.
Ды ніхто ня знаў тых струнаў,
Патайных ніцей душы,
Што злучаюць гук пярунаў
Зь немым голасам цішы,
Бо і ў тэй цішы зацятай
Ёсьць і голас і свой твар,
Рознастайны і багаты,
Поўны музыкі і чар.

Бедны хлопчык быў загнаны.
У бацькоў нялюбы сын,
Бо відочныя заганы
І меў толькі ён адзін.
Не такі, як усе дзеці,
Нейкі вырадак, дзіўны,
Нёс віну за ўсё на сьвеце,
Вінаваты бязь віны.
Зь ім і дзеці ня дружылі,
Ня прыймалі да гульні,
І ў самоце прахадзілі
Веснавыя яго дні.
І любіў ён адзіноту,
Бо так лепей было жыць:
Тут ён мог сабе ў вахвоту
Песьні пець і гаманіць.
Вось улетку дык роздольна:
Выйдзе з хаты ў поле, луг;
Цёпла ўсюды і прывольна,
Сонца многа, чысты дух.
На каменьчык сядзе ў збожжы,
Ня схісьнецца і маўчыць,
Ловіць сэрцам сьпеў прыгожы,
Як жытцо загаманіць,
Як зазвоняць, заіграюць
Мушкі, конікі, жучкі.
І галоўкай заківаюць
Засьмяюцца васількі.
Сьпеў у сэрцы адклікаўся,
І так добранька было,
Што Сымонка сам сьмяяўся,
Ўсё сьмяялася, цьвіло.
Заміраў тады хлапчынка,
І здавалася яму,
Што ён знае, як травінка
Сваю думае думу,
Што гаворыць жытні колас,
І аб чым шуміць ячмень,
І чаго сьпявае ў голас
Мушка, конік, авадзень,
Што ўгары над срэбрам жыта
Пяе жаваранак той
Так прыгожа-самавіта,
І зачым у высь блакіту
Ідзе ветрык пехатой,
У высь тую, дзе хмурынкі
Над зямлёй плятуць вянкі...
Ці-ж ня мілыя часінкі?
Ці-ж ня слаўныя дзянькі?
Замляваў увесь Сымонка,
Як увосень жураўлі
Крык музычны роняць звонка
Над прасторамі зямлі.
Шнур жывы, загнуты крукам
Ледзь чарнеецца ўгары,
І ўсё стада зь сьмелым гукам
Журавель вядзе стары;
Плыўка, згодна ходзяць крылы,
Як адно, у тахт адзін —
Пакідаюць край свой мілы,
Родны кут глухіх лядзін.
Шнур зьнікае, тоне ў багне
Мора сіняга нябёс.
У прастор і хлопчык прагне:
Там другі напэўна лёс.
І ён доўга, нярухомы,
Там стаіць і ўсё глядзіць
У край сьветлы, невядомы,
Дзе зьнікала тая ніць
Вольных пташак на ўсю зіму.
Ну, прашчайце да вясны!...
Поле, неба прад вачыма
І ўжо крыкі ня чутны.

Так і жыў ён, гадаваўся,
Бы пры сьцежцы той гарох.
Сам з сабою забаўляўся,
Бегаў, бавіўся ў палёх
І размовы вёў з жытамі,
І складаў ён песьні дню,
З матылькамі, бы з братамі,
Час дзяліў свой і гульню.

II

Нясупыннай хваляй плыні
За парою йшла пара,
І прабіла час хлапчыне
Гнаць у поле із двара.
Ён праслухаў навучанку,
Як быць добрым пастухом,
Справіў пугу-павіванку,
Вузлы вывязаў гурком
І пагнаў авечкі ў поле
На папары і на ролі.
Ён цяпер глядзеў больш стала:
Ён — асоба пастушок,
Нават права меў на сала
І на цёплы кажушок.
Добра ў полі: волі многа
І прастору-шырыні,
Вабяць далі там малога,
Як прынадныя агні.
Што ёсьць там, за тым, унь, гаем,
Дзе зьляглі нябёс вянцы?
Новы край і край за краем
І краі ўва ўсе канцы!
І снуецца думка тая,
Каб пашырыць свой прастор;
Думка ўсюды залятае:
За сяло, за хвалі гор
І на хмаркі кіне вока,
Што, як гусанькі, плылі,
Запытае, як далёка
Тое сонца ад зямлі?
Як глыбок той прастор немы,
І ці мерыў яго хто?
І адкажа пасваему:
Вёрст напэўна будзе сто!
І яшчэ было чым міла
Тое поле хлапчуку,
Гэта тым, што дзед Курыла
Там яго трымаў руку.
Гэты дзед — настух гуртовы,
Слаўны дзед, дзядок — душа:
Гаваркі, мастак на словы,
І любіў ён малыша!
Не сьмяяўся дзед з Сымонкі,
Ня ўшчуваў яго ні-ні,
Частуваў з свае скарбонкі,
Бавіў цэлыя зь ім дні.
Забяруцца ў цень пад грушу
І гаворку распачнуць.
Тут Сымонка сваю душу
Мог прад дзедам разгарнуць,
Запытаць пра сёе-тое
Дзедку добрага свайго,
Бо Сымон ня меў спакою —
Ўсё цікавіла яго.
— Дзедка, учеш: во — сьпявае!
Ці-ж ня чуеш, дзедка? вунь!
— Гэта здань твая такая:
Адхрысьціся, хлопча, плюнь!
— Як-то здань! А ты паслухай! —
Дзед схіляе галаву,
Шапкай круглай, аблавухай
Чуць ня ўлазячы ў траву.
— Не, ня чую! — Ото дзедка!
Мусіць ты зусім аглух:

МАНІФЭСТ

2-ГА КАНГРЭСУ ФІТКРЭ Ў ШТРАСБУРГУ 1. V. 1954 Г.

Мы, работнікі, што паходзім з краінаў паняволеных цяпер за зялезнаю заслонаю, пражываючыя ў вольным сьвеце:

Беларусы, Баўгары, Харваты, Эстонцы, Мадзяры, Латышы, Летувісы, Палякі, Румыны, Сэрбы, Славакі, Чэхі і Украінцы,

зарганізаваныя ў Міжнародную Фэдэрацыю Хрысьціянскіх Работнікаў Уцекачоў і Эмігрантаў (ФІТКРЭ), сабраўшыся на нашым 2-ім Кангрэсе, у днёх 30-га красавіка 1-га і 2-га траўня 1954 г. ў Штрасбургу, адзначаем сяньня 1-га траўня — дзень усіх работнікаў сьвету — сьвята працы.

У гэты дзень усе нашы думкі і жаданьні зьвернены да вас, браты-работнікі ўсіх сацыяльных клясаў, да вас суродзічы, што жывіцё ў нашых бацькаўшчынах, паняволеных і прыгнечаных камуністычна-расейскім імпэрыялістычным рэжымам, закрэпашчаныя і эксплёатаваныя вашымі верхаводамі ў хвабрыках, у калгасах і лягерах прымусовае працы.

У часе, калі мы жывём у вольных краінах заходняга сьвету, аддаем пашану вольнай творчай працы, Вы нашы дарагія прыгнечаныя браты, прымушаны ў гэты дзень 1-га траўня ўдзельнічаць у монструальных вайсковых і цывільных парадах і вітаць воплескамі вашых прыгнятальнікаў, абяцаць ім выконваць усё больш і больш празьмерныя нормы працы ў праграме сацыялістычнага спаборніцтва, накіненага вам рэжымам.

Замест пашаны да вашае годнасьці работнікаў і замест прызнаньня за вашую цяжкую працу, вас яшчэ больш эксплёатуе ненасытны рэжым камуністычнага дзяржаўнага капіталізму.

Мы знаем вашыя цярпеньні і вашу бяду, што вы іх так адважна перажываеце пад прыгнётам нявольніцкага рэжыму, які хоча зьнішчыць навет вашу асабовасьць і вашае сумленьне.

Мы хоць і зьяўляемся толькі эмігрантамі, маем магчымасьць сьвяткаваць разам з усімі работнікамі вольнага сьвету плодную працу, якая не паніжае чалавека, але ўшляхотнюе яго.

Мы вам **прысягаем** урачыста, што заўсёды будзем носьбітамі вашых імкненьняў, вашымі абаронцамі і вяшчальнікамі!

Мы зьвяртаемся з заклікам да ўсіх работнікаў вольнага сьвету, каб яны:

— памагалі нашым сябром-работнікам, запрыгоненым камуністычна-расейскім рэжымам, здабыць зноў іхнюю нацыянальную і сацыяльную свабоду;

— адкінулі хлусьлівыя клічы марксістоўскае навукі;

— змагаліся супраць эксплёатацыі работнікаў капіталізмам усіх колераў, а перадусім супраць камуністычна-дзяржаўнага капіталізму;

— ніколі не забываліся, што камуністычны рэжым ёсьць найчысьцейшаю формаю капіталізму і нявольніцтва.

Так мы гаворым да вас, сябры-работнікі вольнага сьвету, мы, што найлепш ведаем гэты прыгнятальны рэжым, бо тысячы з нас цярпелі пад ім доўгія гады.

Сябры ў вольным сьвеце — работнікі канцлягернага сьвету зьвяртаюцца да вас з-за зялезнае заслоны, каб вы ім памагалі і сталі ў іхняй абароне!

Дарагія сябры, што маеце яшчэ волю, не забывайцеся ніколі аб тым, што сталася з шматлікімі работнікамі, якія калісьці перад вайною не паслухалі ў сваім часе заклікаў і асьцярогаў першых ахвяраў камуністычнага рэжыму. Усе яны сяньня плацяць вельмі дорага за калішнюю абыякавасьць.

Сябры-работнікі ўсіх прафэсіяў, сыны паняволеных народаў, што жывіцё ў расьцярушаньні па ўсім вольным сьвеце і карыстаеце з гэтае волі:

— уступайце масава ў рады нашых нацыянальных арганізацыяў у лоне хрысьціянскага сындыкалізму, якія ёсьць адзінаю зарукаю свабоды і сацыяльнае справядлівасьці!

Так зарганізаваныя і аб'яднаныя з нашымі сябрамі ў краінах нашага пражыцьця, мы будзем больш пасьпяхова змагацца супраць усякага прыгнобліваньня работнікаў, супраць усіх формаў капіталізму.

Пазнаўшы ў цяжкіх умовах, што значыць прыгнятальны рэжым, змагайцеся з хлусьліваю навукаю марксізму на месцах вашае працы: ў заводах, у капальных, у фармах і агулам усюды.

Інфармуйце вашых сяброў працы аб жыцьці і змаганьні вашых братоў.

Усе супольна дапамагайма нашым братом зноў здабыць нацыянальную і сацыяльную свабоду, бо гэтага чакаюць ад нас нашыя бацькаўшчыны, нашыя народы, нашыя браты — прыгнечаныя работнікі.

Няхай жыве 1-ае траўня — сьвята вольнае працы, праведзенае годна і ў пашане да людзкое асобы!

Агульны Зьезд ЗБА

Дня 30 травеня сёлета адбыўся сёмы з чаргі Агульны Зьезд Згуртаваньня Беларусаў у Аргентыне. Сёлетні Зьезд прайшоў вельмі добра і адрозьніваўся ад папярэдніх тым, што прарабіў узапраўды салідную працу. Зьезд распачаўся а гадзіне 15-ай праслуханьнем малітвы «Магутны Божа», а скончыўся аж а гадзіне 20-тай адсьпяваньнем нацыянальнага гымну «Мы выйдзем шчыльнымі радамі».

Сябры ўстапаючай управы зрабілі справаздачу із сваей дзейнасьці: сакратар з агульнай дзейнасьці, а скарбнік зь фінансавай. Падчас справаздачаў былі робленыя сябрамі розныя запытаньні, на што атрымаліся вычэрпваючыя адказы. Пасьля дыскусіі на прапанову старшыні Наглядная Рады была зложаная падзяка ўстапаючай Управе за належнае выкананьне абавязкаў, узложаных на яе папярэднім Зьездам, і ўсеагульнымі воплескамі прызнанае абсалюторыюм.

У другой часты Зьезду адбыліся выбары новае ўправы: на старшыню быў выбраны паўторна сп. Уладзімер Другавец, а на сяброў управы — сп. сп. Аляксандар Літвінскі, Мікалай Ланкевіч, Леў Петраш і Аляксей Карповіч.

У канцы быў зрэдагаваны зьмест тэлеграмы, якая была высланая Яго Эксцэленцыі Прэзыдэнту Аргентынскай Рэспублікі генэралу Пэрону.

Зьезд закончыўся ў нязвычайна мілай сяброўскай атмасфэры. На заканчэньне была праведзеная зборка складак на падтрыманьне касы Згуртаваньня.

К. Мацкевіч

Школьніцтва ў БССР

Менскае радыё 1-га чэрвеня, адзначаючы г. зв. міжнародны дзень абароны дзяцей, падало некаторыя статыстычныя дадзеныя аб школьнцтве ў Савецкай Беларусі. Паводля гэтае інфармацыі, у Беларусі адкрыта ў пасьляваенныя гады каля 800 дзіцячых садоў і ясьляў, у якіх выхоўваецца 400 тысяч дзяцей. У рэспубліцы ў мінулым навучальным годзе працавала 11.000 пачатковых, сярэдніх і 7-мігадовых школаў, у якіх навучалася адзін мільён 286 тысячаў дзяцей. На час школьных канікулаў у маляўнічых мясцовасьцях Беларусі прыгатаўляецца да прыёму дзяцей звыш 300 піянэрскіх лягераў і дзіцячых пляцовак, у якіх мае адпачыць за лета каля поўмільёна вучняў.

Пэўне-ж, лічбы імпануючыя і імі ўзапраўды можна было-б хваліцца, калі-б гэтай колькасьці ды адказвала якасьць. Толькі, на жаль, усе гэтыя дзіцячыя садкі, школы ды піянэрскія лягеры зьяўляюцца перадусім інструмэнтам варожага беларускаму народу камуністычнага выхаваньня й абнаглелай русыфікацыі. Савецкая прэса й радыё кажны дзень падаюць справаздачы аб ходзе выпускных і пераводных эгзаменаў у школах Савецкай Беларусі. Вось-жа аснаўным эгзамінацыйным прадметам на гэтых эгзаменах зьяўляецца расейская мова й расейская літаратура, затое беларуская мова й літаратура на эгзаменах недапушчаныя.

ПРАДАЎЖЭНЬНЕ КОНКУРСУ

Абвешчаны нядаўна ў нашай газэце конкурс Амэрыканскага Камітэту Вызваленьня ад Бальшавізму на артыкул (скрыпт) «Тэарэтычныя асновы Марксізму—Ленінізму—Сталінізму» з узнагародай 500 даляраў прадаўжаецца з 15 чэрвеня, да якога трэба было спачатку прысылаць скрыпты на конкурс, да 1 ліпеня 1954 году.

„Украінські Самостыйнык" яшчэ аб Вільні

У паважным украінскім нацыяналістычным воргане «Украінскі Самостыйнык», што выходзіць у Мюнхэне, у нумары за 18. 4. 1954 г. быў паявіўся артыкул п. н. «Неактуальная дыскусія», у якім, у форме прыкладу, было сказана, што не падлягае ніякай дыскусіі прыналежнасьць Вільні да Летувы. На такую рэвэляцыю зарэагавала «Бацькаўшчына» (Но. 18. за 9. 5. 1954 г.) у артыкуле «Да ведама «Украінскага Самостыйныка», у якім была коратка даказаная прыналежнасьць Вільні да Беларусі, як з гледзішча этнаграфічнага, гэтак і гістарычнага, а не да Летувы.

Вось-жа «Ўкраінскі Самостыйнык», у нумары за 30. 5. 1954 г., зьмясьціў артыкул п. н. «Дыскусія пра Вільню», у якім поўнасьцю передрукаваў успомнены наш артыкул «Да ведама «Украінскага Самостыйныка», дадаючы да яго наступную заўвагу:

«Наш адказ: справа Вільні ёсьць перадусім справай між Беларусьсю й Летуваю і ня сьлед Украінцам да яе палагоджаньня ўмешвацца. Маем толькі адну гарачую надзею, што гэтая справа будзе таксама мірна і дружалюбна ў вагульным супольным інтарэсе абароны перад маскоўскім імпэрыялізмам палагоджаная між Летувісамі й Беларусамі, як падобныя спрэчныя пытаньні будуць пабрацку вырашаныя між Украінцамі й Казакамі. Ня будзем Маскве даваць відовішча рассвараных «нацыяналаў» і тым абгрунтоўваць іхную дзікую прэтэнсію, што мусіць быць між намі «хтосьці трэйці», хто трымаў-бы «лад» і запабег «разброду».

Такое становішча «Украінскага Самостыйныка» нас асабліва цешыць. А за тое, што ён перадрукаваў наш артыкул і гэтым паінфармаваў шырокія колы ўкраінскае грамадзкасьці, як узапраўды прадстаўляецца справа нацыянальнай прыналежнасьці Вільні, мы астаёмся яму вельмі ўдзячнымі.

БЕЛАРУСКІЯ РАДЫЯПЕРАДАЧЫ Ў АРГЕНТЫНЕ

Стараньнем Згуртаваньня Беларусаў у Аргентыне будзе наладжаная другая з чаргі сэрыя беларускіх перадачаў цераз тры радыястанцыі ў Буэнос Айрэс, паймення:

1. Дня 27. 6. 1954 праз Л. Р. 5 «Радыё Эксцэльсіёр» а гадз. 9,30.

2. Дня 3. 7. 1954 праз Л. С. 6 «Радыё дэль Пуэблё» а гадз. 9,00.

3. Дня 3. 7. 1954 праз Л. С. 4 «Радыё Портэнія» а гадз. 17,45.

ДА ЎСІХ БЕЛАРУСАЎ

У хуткім часе «Бацькаўшчына», пасьля сканчэньня друку твораў Власта (Ластоўскага), распачне перадрук аднэй з найпрыгажэйшых беларускіх паэмаў — «Сымона Музыкі» Якуба Коласа. Але ў нашым Выдавецтве ёсьць толькі Праскае выданьне «Сымона Музыкі» з 1942 г., якое зьяўляецца перадрукам савецкага выданьня паэмы, у якім цэлы рад месцаў антырасейскіх апушчаны. Для адкаўленьня гэтых месцаў нам патрэбнае першае выданьне першых трох частак «Сымона Музыкі» з 1918 г. Калі-б хто меў гэтае выданьне або ведаў, у каго ці ў якой бібліятэцы яно знаходзіцца, просьба паведаміць аб гэтым безадкладна нашае Выдавецтва.

Выдавецтва «Бацькаўшчыны»

ШУКАЮЦЬ

Братоў Сяргея й Міхася Шыёнкаў, народжаных у вёсцы Вароцішча Нясьвіскага павету, якія выэмігравалі ў 1936 годзе ў Бразылію, шукае Аляксандар Маляўка. Весткі слаць на Адміністрацыю «Бацькаўшчыны».

Аплата за пошукі: адзін міжнародны паштовы купон за кажныя два радкі друку.

Нашыя Прадстаўніцтвы

Ангельшчына:
Mr. Aleksander Lašuk, 97 Moore Park Road, London S. W. 6.

Бэльгія:
Zora Savionak, 19, Place Hoover, Louvain.

Данія:
J. Lobejko c/o H. C. Jensen, Leifsgade 6 III tv. Kobenhavn S.

Францыя:
Section Bielorussiene de C.F.T.C. 26, Rue de Montholon, Paris 9.
b) **Bonifacy Prytycki,** 17, rue Roger Salengro Lys les Lannoy (Nord).

Швэцыя:
Basil Lukaszyk c/o Hammer Ringvagen N. 123/III, Stockholm.

Аргентына:
Asociacion Bielorusa en la Argentina. Calle Coronel Sayos 2981, 4 de Jurio, Prov. Buenos Aires.

Аўстралія:
Mr. Donat Jackievič, 60 Fisher St., East Brisbane, Q-ld.
b) **Mr. L. Pašynkouski,** 60 Stawell St. Burnley, Melbourne, Vic., Australia.
c) **Mr. Jan Čarneckj,** 306, Sandgate Rd., Shortland, N.S.W.
d) **Filip Dareuski, 18 Vindsor St., East Perth, W. A. Australia.**

Бразылія:
Carlos Cimafejčyk, Prasa 76, Tiridentes, Curitiba - Parana.

Канада:
Mr. M. Racycki, 111 Lindsey Ave, Toronto, Ont.

ЗША:
a) **Mr. B. Danilovich,** 222 Suydam St., New Brunswick, N. J.
b) **Mr. M. Serdeczenko,** 7851 Sherwood Ave, Detroit 11, Mich.
c) **Mr. V. Duniec, 2502 W. 7. St., Cleveland, Ohio.**
d) **Mr. E. Budzka,** 2042 W. St. Paul Ave Chicago 47, Illinois

Новая Зэляндыя:
Mr. Marian Karanieuski, 88, Hercules Drayve, Roxburg-Hydro.

З гэтых Прадстаўніцтваў просім у пасобных краінах выпісваць «Бацькаўшчыну» й на іх адрас перасылаць за яе належнасьць.

То-ж сьпявае з кветкай кветка —
Вочы вырачыць пастух,
На Сымонку пазірае.
— Ой хітрэц! ото лайдак:
Чаго ён ня выдумляе!
Бач, знайшоў якіх сьпявак!
— Хіба-ж краскі не сьпяваюць?
— А які ўжо іх там сьпеў?
Краскі голасу ня маюць:
Пройдзе ветрыку павеў,
Закалышуцца — ня ўчуеш...
Кінь ты, хлопча, мары сьніць!
— Ат, дзядуня, ты жартуеш,
Каб малога падражніць!
— Ой дзіўны ты! — дзед гаворыць
І пакруціць галавой,
А Сымон сваё гуторыць,
Глядзючы ў даль прад сабой.
— Дзед, зірні: куды-та хмаркі,
Унь ідуць, ідуць, як дым?
Там так добра, вольна, ярка,
А яны ідуць? Ці ім
Надта горача ад сонца,
Ці іх гоніць хто адтуль?
Ці ім блага там бясконца?
І скажы, дзядок, адкуль
Хмаркі гэтыя выходзяць?
Так утворан гэты сьвет.
Грэе сонца, ходзяць хмары,
Носяць сьнег і дождж, і гром,
Ночкай вынікнуць стажары,
І бяздонныя абшары
Зоркі высьцелюць руном
Ды на поўдзень ад паўночы
Шлях праложаць бяз прысад,
А куды, куды ён крочыць,
Хто адкажа табе, брат?
Вее вецер і сьціхае,
Як увойдзе ў берагі;
Па зіме вясна ўбірае
Твар зямлі, лясы, лугі;
І прачнецца ўсё дазваньня,
Жыцьцё ўзбудзіцца ў зямлі,
І бяз нашага пытаньня
Колас вырасьце ў ральлі. —

Хлопчык слова не праронiць.
Дзеду ў вочы ён глядзіць
І галоўку чуць прыклоніць,
Не варушыцца, маўчыць.
— Не, дзядок: ня тое, дзедку!
А ты вось скажы: чаму
Вецер песьні пяе ўлетку,
Плача-ж жаласна ўзіму?
— Схамяніся, Бог з табою!
Унь ужо аб чым спытаў! —
І круціў дзед галавою,
І плячыма паціскаў.
— Вось дык хлопец! скуль узяўся?
Не, сапраўды ты дзіўны:
Ці разумным ты прыдаўся,
Ці з уроды ўжо дурны?
Не: зь цябе, відаць, штось выйдзе...
Кінь ты гэтую думу —
Усё будзе ў сваім відзе,
Сам пазнаеш, што й чаму.
Вось, каб ты вучыўся змаля,
Кніжку ў рукі-б даць табе! —
Дзед і хлопчык замаўкалі,
Кожны думаў па сабе.
Раз Сымонку давялося
Чуць як граюць дудары,
І яму тады здалося,
Што да гэтае пары
Ён дзіцятка быў дурное,
Што ня жыў ён, а блукаў,
Што цяпер пазнаў ён тое,
Чаго шчыра так шукаў.
Слухаў хлопчык тое граньне,
Пад сабой ня чуў зямлі,
Бо ў тых зыках чараваньня
Сьпевы ўласныя плылі.
Струны сэрца ў ім дрыжалі,
Як дрыжыць блісканьне зор
У надземнай цёмнай далі,
І музыкам падпявалі
І ляцелі на прастор
У салодкім заміраньні
Ясным зоркам на спатканьне.
Дудары ўсё перайгралі,
Дальш у сьвет яны пашлі,
А ў душы яшчэ сьпявалі
Зыкі дзіўныя, плылі,
Разрасталіся й далёка
Душу вабілі сабой
І нясьлі яе высока
Над гаротнаю зямлёй.
Зыкі душу напаўнялі,
І куды-б ён ні пашоў,
Над ім гралі і сьпявалі
Дуды, песьні дудароў.
Разоў пяць губляў авечкі,
Шкоды ў полі нарабіў,
Здрасаваў шнуроў тры грэчкі,
Вератнік аўса прыбіў!
І за тое-ж дасталося
Ад суседзяў, ад бацькоў.
Многа выцярпець прышлося
Папіханак, кулакоў!
Толькі-ж хлопчык ня чуў болю,
І ня тым занят быў ён:
Зыкі смутку, песьні волі
Чуў хлапчук з усіх старон.
І цяпер, як няпрытомны,
Стаў на гонях і стаіць,
Як выгнаньнік, як баздомны,
Што ня мае дзе схіліць
Галаву сваю сірочу,
І надзей у ім няма.
Сам хлапчук ня знаў, што хоча,
Дзе, аб чым яго дума.
Ён ня ведаў, што зь ім стала —
Сэрца поўніў нейкі сьпеў,
Думка дзесь ня тут блукала,
Дух як-бы кудысь зьляцеў.
— Эй, Сымон... Заснуў, ці што ты?
— Ато ты... Ах, мой дзядок!...
— Дзе-ж авечкі... Ой блазнота...
Ну, й дадуць табе, браток! —
Тут Сымон ахамянуўся,
Бегчы кінуўся кулём.
— Стой! куды ты?... Не ачнуўся!
Унь авечкі, за аўсом! —
„Зьбілі хлопца зусім з тропу,
Як ён рух яшчэ схаваў!
Б'юць, як цэпам тым па снопу!"
Дзед з сабою разважаў.
— Ну што думаў, брат Сымоне?
— Ах, дзядуня, любы мой!
Дудары тут шлі сягоньня...
Як-жа гралі! а-ё-ёй!
— Дудары? — стары спытаўся: —
Гм!... дык унь што... пачакай!
Ты, відаць, ня просты ўдаўся,
Дам табе я нешта... грай!
Вось пакуль што, мой бядача,
Дудку там табе я ў дар: —
Ты — музыка брат, няйначай,
Будзеш некалі дудар. —
Расхінуў тут дзед халат
Ды зь кішэні-бакавушкі
Выняў дудку весялушку
І зграў на гэты лад:

„Сьвіньні ў рэпе,
Сьвіньні ў рэпе,
Парасята ў грэчцы,
А музыка
Без языка
Каля печы трэцца!.."

І яшчэ дзед разоў пару
Спрытна пальцамі прабег.
У Сымонкі ў вочках, твару
Бегаў ціхі-ціхі сьмех.
Ён, працягшы сваю ручку,
Вочак зь дзеда ня спускаў.
— На, Сымоне, маеш штучку!
Грай здаровы! — дзед сказаў.
Як-бы дар які там зь неба,
Дудку тую ўзяў Сымон.
— Намачыць яе, брат, трэба:
Гагасьнейшы будзе тон.

(Далей будзе)